

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 31. X. 2014

II.511.1869.2014.KSz

Pani

Teresa Piotrowska

Minister Spraw Wewnętrznych

Szanowna Pani Minister,

Pragnę uprzejmie Panią Minister poinformować, iż na tle badanych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich spraw ujawnił się problem braku możliwości złożenia zażalenia na prawidłowość użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez podmioty, którym ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz. U z 2013 r., poz. 628 ze zm.: dalej: „ustawa o środkach przymusu bezpośredniego”) nadaje uprawnienia do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.

W moim przekonaniu przepisy regulujące użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości zażalenia na zastosowanie środka przymusu bezpośredniego i broni palnej powodują wątpliwości natury konstytucyjnej.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż regulacja przepisów w zakresie użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej w jednym akcie rangi ustawy jest konsekwencją orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego¹. Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego zawiera kompleksowe regulacje odnoszące się do problematyki stosowania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, w tym podkreślić należy, iż:

- ujednotolica i porządkuje stosowanie środków przymusu bezpośredniego,

¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 marca 2010 r., sygn. U 5/07, publ. 2010/3A/20; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 maja 2012 r., sygn. K 10/11, publ. OTK ZU 2012/5A/51; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 marca 2013 r. sygn. K11/12, publ. OTK ZU 2013/3A/28.

- wskazuje uprawnione podmioty do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego,
- określa zamknięty katalog środków przymusu bezpośredniego używanych lub wykorzystywanych przez podmioty uprawnione,
- wskazuje przypadki użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego,
- określa zasady użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego,
- reguluje postępowanie przed użyciem lub wykorzystaniem oraz po użyciu i wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego,
- określa sposób dokumentowania użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego.

Pomimo kompleksowej regulacji w/w materii w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego, zauważyć wypada, iż ustawodawca nie uwzględnił w niej przepisów stanowiących podstawę do złożenia zażalenia przez osobę, wobec której uprawniony podmiot użył środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. W tym kontekście na uwagę zasługuje fakt, iż ustawodawca tylko w niektórych ustawach szczegółowych zawarł instytucję zaskarżenia na zastosowanie środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej. Są to - między innymi - przepisy ustaw:

- **art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej** (Dz. U. 2013, poz.1404 ze zm.), który stanowi, że: *„Na użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego przysługuje zażalenie do prokuratora rejonowego właściwego dla miejsca zdarzenia.”*

- **art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym** (Dz. U. 2013, poz. 1594 ze zm.), zgodnie z którym: *„Na sposób przeprowadzenia czynności, o których mowa w ust. 2 pkt 1-3 i ust. 3, przysługuje zażalenie do miejscowo właściwego prokuratora w trybie przepisów Kodeksu postępowania karnego.”*

- **art. 52 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych** (Dz. U. 2013, poz. 568 ze zm.), który stanowi, że: *„1. Na sposób przeprowadzenia czynności, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1, 2 i 10, przez żołnierzy wojskowych organów porządkowych oraz na sposób zastosowania przez nich środków przymusu bezpośredniego i użycia broni palnej osobie, wobec której zostały*

wykonane te czynności, przysługuje zażalenie do prokuratora wojskowej prokuratury garnizonowej właściwej ze względu na miejsce dokonania czynności, w terminie 7 dni od dnia jej dokonania. 2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu karnym w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych dotyczące postępowania odwoławczego.”

- **art. 20 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych** (Dz. U. 2013 r., poz. 1383 ze zm.), zgodnie z brzmieniem którego: *„Na zastosowanie i sposób przeprowadzenia czynności, o których mowa w art. 12 i art. 14, przysługuje zażalenie do prokuratora”*.

- **art. 47 ust. 3b ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach** (Dz. U. 2014, poz. 1153), który stanowi, że: *”Na sposób przeprowadzenia czynności, o których mowa w ust. 3, przysługuje zażalenie do prokuratora”*.

W dalszej kolejności zaakcentować wypada, iż podczas prac legislacyjnych kilkakrotnie podnoszono postulat uwzględniania w ustawie o środkach przymusu bezpośredniego przepisów, stanowiących podstawę do złożenia zażalenia na użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Potrzeba taka sygnalizowana była między innymi przez: Biuro Legislacyjne Senatu (poprawka w przedmiotowym zakresie została przyjęta przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji w dniu 9 maja 2013 r., Zapis Stenograficzny z posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, s. 22), Pierwszego Prezes Sądu Najwyższego (opinia z dnia 21 marca 2013 r. do druku nr 1140) oraz Pana prof. Andrzeja Sakowicza – eksperta ds. legislacji w Biurze Analiz Sejmowych (opinia prawna z dnia 18 marca 2013 r. na temat projektu ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej).

Mając na uwadze powyższe, uprzejmie zwracam się do Pani Minister o dokonanie analizy problematyki przedstawionej w niniejszym piśmie i poinformowanie mnie o zajętym w sprawie stanowisku.

Łezna porokowienia

Jan J. J.